

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY

17. června 2006

sobota

číslo 1.

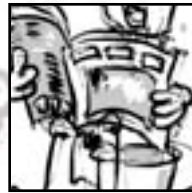

K VĚCI

STR. 29-31

ČTĚTE !

STR. 28

RECITOVALI

STR. 24

ÚVODNÍK

Posedmé město Trutnov nabídlo Dětské scéně, celostátní přehlídce a dílně dětských recitátorů a recitačních kolektivů přístřeší. Přehlídce samotné je letos 35 let. Slušelo by se zastavit se nad starými čísly deníků (a vzpomenout na různá místa jejího konání). Ze starších čísel jsme vybírali před třemi lety, při třiatřicátinách. Jaroslav Provazník právě zpracovává obsáhlejší materiál o dětství a mládí této přehlídce, nebudeme proto nosit sovy do Athén a raději chvilku počkáme na vydání chystaných rádek v příloze Tvořivé dramatiky.

Proto musíme nabídnout letos něco jiného. Výraznější grafiku, nové rubriky, aktuální myšlenky. Každé číslo má svoje vnitřní téma. Tím dnešním je metodika práce s dětským recitátorem s přihlédnutím k využití mimiky a gestiky při přednesu.

V pátek v devět večer, když právě končil denní program recitátorů, dvakrát zahřměl hrom a oblohu prořizl blesk. Snad děšť, který nás všechny doprovodil k ustýlání, přinese už jen samé dobré zprávy a otevře nám oči, uši i mysl, abychom dokázali vstřebat všechno nové, co letošní ročník přehlídky přinese, i za ty, kteří tu dnes už s námi nejsou.

ID

RECITÁTOŘI TŘETÍ KATEGORIE

Andrea Seligerová

DNES O ... RECITACI

s Janou Křenkovou

Z obou stran (Dopis mé milé Gábino)

Milá Gábino, víš, že jednak pracuji s dětskými i mladými recitátory v souboru a také v lektorských sborech recitačních přehlídek. Porovnávám svoje zkušenosti průběžně z obou stran. Setkávám se s mnoha krásnými, citlivými a úctyhodnými přístupy a výsledky poučených pedagogů. (Nestydím se za silná slova.) Mám však neméně příkladů opačných. Přístupů zatvrzelých, necitlivých, naivních ne inzitivně, ale z lenosti. (Nestydím se za silná slova.) Svými odpověďmi chci přispět k tomu, aby se jazyček vah převážil tam, kam chceme. Jana

1) Od výběru textu k samotnému vystoupení recitátora před posluchači vede dlouhá cesta. Když ale uděláme chybu už na začátku, procházíme touto cestou asi s obtížemi a ve výsledku většinou přijdeme na to, že i zbytečně. Existuje něco, na co by si vedoucí dětského recitátora měl dát zvláštní pozor už ve fázi výběru textu?

Existuje. Vedoucí by nikdy neměl promítat své ambice do vystoupení dětského recitátora. Bohužel, i když v dobrém úmyslu, se to někdy stává... Chybě ve výběru textu lze předejít tehdy, když mezi pedagogem a dítětem panuje oboustranná důvěra. Řeknou si navzájem, co cítí.

2) Když už máme vybraný text a předpokládáme, že jsme vybrali dobře, jakým způsobem bychom měli postupovat dál? Máš nějaký vlastní zaručený recept, jak pracovat s „představovým filmem“? Platí potom tahle motivace na všechny děti?

Není recept, a není tedy nikdy zaručený. Proto je práce s recitátorem činnost nanejvýš tvořivá. Co platí snad obecně – zapomenout na memorování a věnovat se prožitku vycházejícímu z možností a zkušeností dítěte. Nebojme se přitom nekonvenčních nápadů jen proto, že jsou nekonvenční... Jinak přistupuje k textu dítě, zvyklé na souborovou práci a dramatickou hru, jinak dítě – nováček, jemuž první práce nad textem doslova otvírá oči. Co vše je obsaženo ve slově! Je také rozdíl mezi malým a starším začátečníkem. U malého povzbuzujeme přirozenost, u staršího odstraňujeme zábrany, ostych. Musíme zvažovat i rozdílné typy paměti. Jsou děti s fotografickou pamětí, které zvládnou text z paměti v mžiku, jiné pracně po malých krůčcích. Jsme-li trpěliví, ve

výsledku není poznat rozdíl.

3) V průběhu přípravy textu k recitaci je zcela jistě nutné dbát na hlasovou techniku, dobrou výslovnost, případně na to, jak si poradit s vadami řeči. Není ale už při přípravě textu na tyto věci pozdě? Jakým způsobem se dají u dětí tyto technické dovednosti budovat?

Nikdy není pozdě. Mnohdy je přednes pro dítě prvním setkáním s tím, jaký význam má zvuk slova. Hlasová a mluvní průprava by měla předcházet před vlastní prací na textu. V ideálním případě by měla být motivována tak, aby se soustředila na ty jevy, kterým je třeba se s dítětem věnovat. (Např. určitý vokál, souhláskové skupiny, sykavky apod.) Při vlastní práci na textu nesmí technika potlačit obsah sdělení. Dítě ale současně vedeme k tomu, aby se radovalo z vlastních bohatých možností zvukové realizace textu. Výhodou je práce v malé skupině, děti jsou velmi pozorné a vnitřně k sobě navzájem, i malé děti dokážou sledovat vývoj.

4) Dobrý recitátor by měl dokázat pracovat také prostředky komunikace nonverbální. Jakou roli podle tebe hraje u dětského recitátora mimika a gestika? Považuješ vůbec gestiku a mimiku u dětského recitátora za oblast hodnou pozornosti? Může podle tebe gesto nebo mimika dětskému recitátorovi pomoci nebo mu naopak při jeho výkonu ublížit?

Každý recitátor je hodný pozornosti od hlavy až k patě! Sdělujeme přece celým tělem. Proto gesta a mimiku „nepřidáváme“, jsou součástí celkového sdělení. Jsou naprosto individuální, podle typu a věku recitátora, volby textu, ale i proměnlivá podle konkrétních okolností, kde přednes zazní. Recitátor, který je veden k práci s tělem, (a měl by to být každý) si je vědom těchto možností sdělování, učí se pohybové nápady fixovat, zvýraznit, stylizovat... Zde malá odbočka, co je mi líto: recitátorů, kteří sdělují před porotcem, zahleděným vytrvale do textu na stole, místo na dítě, recitátorů, zvyklých odmala „odříkávat v pozoru“, obvykle v oblečku a s úklonou, recitátorů, které nikdo neupozorní, že odkoukaná, ilustrativní, nenápaditá gesta jeho výkonu škodí.

5) V některých případech se při přípravě textu velkým gestům a přehnané mimice nevyhneme. Jak bychom ale měli gesta a mimiku upravovat hodně „živým“ dětem? Je vůbec nutné ji upravovat?

Ne upravovat, ale sladit s celkovým projevem. Vést dítě k porozumění tomu, že nevhodné gesto odvede pozornost jinam, než vlastně chce.

6) Jak bychom měli přistupovat k recitátorovi, kterého předešlé vedení dovedlo právě ke způsobu recitace s využitím ilustrativních gest a přehnané mimiky?

Normálně. Sáhnut v kapsáři do jiné kapsy a začít odjinud. Ke starým textům se nevracet a nabídnout jiný přístup. Pokud dítě má o práci skutečný zájem, rychle se zorientuje a zdomácní v tom, co odpovídá jeho přirozenosti.

7) Z oblasti nonverbální komunikace bychom jako důležité pro recitátory měli zmínit dále jejich dovednost vnímání prostoru jeviště a reakcí publika, držení těla, oční kontakt atd. Sleduješ v průběhu doby proměny v náhledu

na tyto věci? Existují na tomto poli nějaké trendy?

Recitátor by měl být k vnímání prostoru a citění sebe v prostoru veden. Vždyť v prostoru s posluchači komunikuje a oni s ním. Myslím, že dobrý pedagog se nestará „o trendy“, ale o to, aby i pořadatelé recitačních přehlídek vybrali a uspořádali prostor tak, aby se v něm účastníci cítili dobře, obsáhli ho hlasem. Dá možnost „osahat“ a vyzkoušet si prostor předem.

8) Ať už to trvá krátce nebo nekonečně dlouho, jednou se nám podaří vybraný text připravit tak, abychom s ním mohli jít před posluchače a naši dlouhou cestu „naplnit“. Měl by učitel dětského recitatora zvažovat otázku volby vhodného oblečení k textu? Jak vnímáš recitátory přicházející recitovat v divadelním v kostýmu?

Oblečení recitátora vždy mluví o způsobu přípravy. Dítě nehraje divadlo, není v roli, proto je „divadelní“ kostým nepatřičný. (Naštěstí se s ním setkáváme výjimečně.) Oblečení samozřejmě dotváří a podporuje celkové působení. Občas je i vtipnou tečkou. Vedoucí má zavčas dát dětem v úvahu, že oblečení nemůžeme nezvažovat. Dítě se v něm musí cítit přirozeně, tak jako v textu. Nevhodné nápadné oblečení uvádí všechny do trapné situace a v důsledku poškodí výkon.

9) V jedné z obvodních přehlídek jsme v letošním roce zaregistrovali naléhavou otázku jedné paní učitelky: „My jsme mysleli, že se při recitaci rekvizita používat má. Tak to už teď neplatí?“ Jak vnímáš kombinaci recitace a rekvizity? Proměňuje se nějak v tomto ohledu dobový vkus?

Je kupodivu, že vedle přibývajících řady výborně připravených recitátorů úporně přežívá i nadčasový nevkus! (Mám na mysli panenky, roztomilé plyšáčky apod., bez nichž se alespoň v nižším kole žádná přehlídka neobejde.) O rekvizitě platí totéž, co o oblečení, pohybu, gestech. Pokud podpoří sdělení, proč ne? Pokud dítě drží (ukazuje, svírá) věc, hračku, která ho v přirozeném projevu omezuje, brání komunikaci s posluchačem, zcela se záměr míjí s výsledným dojmem. Práce s rekvizitou totiž vyžaduje další druh dovednosti. Citovaný dotaz mě naplňuje rozpaky. Oč v dětském přednesu jde: O „trendy, vkus“ anebo o cestu k rozvoji osobnosti dítěte? A jsme vlastně na začátku našeho rozhovoru...

10) Vybavíš si, jaké texty nebo který konkrétní text jsi jako dítě měla nejraději?

To je krásná otázka! Vybavuji si okamžitě tři: při stonání – Polámal se mravenček, při koupání ve vaně – Osířelo dítě a při pubertě – Toman a lesní panna.

Děkuji za rozhovor. Myslím, že si ho mnozí vedoucí dětských recitátorů budou jednou za čas rádi připomínat.

Děkuji též a přeji nejen Tobě, ale celé redakční radě i trochu spánku.

Jana Křenková je vedoucí dětských souborů v DDM Žďár nad Sázavou, dlouholetý pedagog dětského přednesu a jak o sobě říká, děti ji futr baví.

gs

a s Jiřinou Lhotskou

Jiřiny Lhotské jsem se ptala na totéž. A co mi odpověděla?

Deset otázek přede mnou a jedenáctá mě napadá. Jak na tohle všechno budu schopna odpovědět? Témata na několik publikací a z velké části zpracovaná těmi nejlepšími a nejzkušenějšími v oboru. Témata diplomek

absolventů KVD DAMU (Katedry výchovné dramatiky DAMU, pozn. red.). Vím já vůbec přesně, jak celý ten proces probíhá? Jaký podíl mám na něm já, jaký dítě samotné a jaký něco mezi nebem a zemí?

Obecně platné premisy jsou jasné. Počínaje výběrem textu a konče samotným vystoupením. Kdo chce, dozví se. A tady v Trutnově je k tomu ideální příležitost. Stačí se obrátit na Jaroslava Provazníka (KDV DAMU Praha) nebo na Jabuba Huláka (Centrum dětských aktivit Artama), oba poradí a doporučí vhodnou literaturu. Obě instituce se systematicky věnují publikační činnosti v tomto oboru.

Zkusím snad přidat osobní zkušenost s dětskými recitátory. Ta nejdůležitější věc, o které mluvíme a platí pro všechny, je ta, že jim musím věřit. Jejich přednes, vystoupení musí být pravdivé a opravdové. Ne jenom „jako“. A abych uvěřila, musí tomu, co říkají, věřit především oni sami. (Předpokládá to přirozeně text, který jim to umožní.) Musí uvěřit, že to, co říkají, o čem mluví, o čem nás chtějí přesvědčit, je důležité pro ně i pro nás. Musí vědět CO říkají, ale i PROČ to říkají.

Další důležitá věc, o které hodně mluvíme je, že jejich přednes je dialog, společné setkání. Že ten, kdo přednáší, i ten, kdo naslouchá, jsou součástí jednoho okamžiku, kdy se pro obě strany něco důležitého odehrává. Že já mluví o něčem, co je pro mě důležité, a záleží mi na tom, aby mě posluchač pochopil a porozuměl. Neboť když je obsah a situace pravdivá, bývá pravdivá i forma. Vnitřní pravdivost a naléhavost automaticky (stejně jako v životě) umožní dělat přirozená gesta, automaticky (stejně jako v životě) začne fungovat kontakt, držení těla...

S někým to jde pochopitelně rychleji, s někým se společně „protrápíte“ dlouhou dobu, ale každé dítě ve svých možnostech a se svými limity ke svému pravdivému projevu dospěje.

Nevím, asi jsem úkol nesplnila, zdál se mi příliš těžký. Tak alespoň odpověď na poslední otázku. Moje první básnička, na kterou si z dětství pamatuji a baví mě dodnes je:

Upadla Madla do umývadla.
Kostička mýdla tam za ní spadla. Chudák Madla,
že tam spadla, ale pravda jistojistá, byla potom tuze čistá.

Srdečně všechny zdraví

Jiřina Lhotská

A já děkuji za laskavé odpovědi. Úkol jsi, milá Jiřino, splnila se vším všudy.

Jiřina Lhotská je učitelka LDO ZUŠ Strakonice a Radek Marušák si o ní myslí, že je věčně praštěná.

gs

RECITÁTOŘI TŘETÍ KATEGORIE

Barбора Goldmannová

Barбора Hudáková

Daniel Krejčík

Dominika Cvejnová

RECITÁTOŘI TŘETÍ KATEGORIE

Dorota Molín

Helena Kriglová

neznámý interpret

Jáchym Růžička

PÁTEČNÍ
ANKETA

Anketní otázka: Patří gesta a mimika k přednesu?

■ Ano, částečně k podpoře slov. Nesmí dominovat. Musí dominovat přednes. U prozaického textu je jejich užití vhodnější.

Radek, doprovod

■ Mimiku používám víc, gesta méně často.

Michaela, recitátorka

■ Mimika určitě, u gest záleží na typu. U hravého textu lze gesta použít spíš.

(Míša, recitátorka)

■ Gestikulaci moc neužívám, mimiku ano.

Michala, recitátorka

■ V určité míře patří. Nesmí to být přehnané a naučené. Užití gest a mimiky vidím spíš v próze. U přednesu poezie by měla být gesta a mimika víc stranou.

Renata, doprovod

■ Vzhledem ke zkušenostem s mou dcerou si myslím, že ano. Určitě. Protože Michalka třeba gestikuluje přirozeně a když jí to loni vytkli na recitační soutěži a diskvalifikovali předloni kvůli tomu, že gestikulovala, tak mi to bylo líto, protože pro ni to

je naprosto přirozené.

Pavla, doprovod

■ Já jsem rodič, takže nejsem odborník. Ale ve škole děti říkají, že má používat gesta a mimiku velmi opatrně. A já sama si myslím, že když už je recitátor zkušený, tak nějaké to gesto, které k tomu patří a vychází z osobního prožitku recitátora, tomu neuškodí. Ale když recitují malé děti a mají to naučené a mají k tomu přidávat gesta na povel, tak je to možná roztomilé pro babičky a dědečky, ale k recitaci to nepatří.

Pavla, doprovod?

■ Gesta patří spíš do divadla, tady recitujeme. Když to gesto vyplyne z textu, tak je to dobrý, ale jinak si myslím, že je to přehnaný.

Anča, recitátorka

■ Já si myslím, že ano. Ale jen do určité míry.

Tereza, recitátorka

■ Určitě ano. Myslím, že hodně záleží na vybavenosti dítěte. Některé k tomu má blíž, jiné daleko. S někým je velká práce, než se rozvine natolik, aby mohl gesta a mimiku používat přirozeně. U některých dětí je zase problém s tím, že mají tendence přehrávat a používat spoustu primitivních ilustračních gest, který taky nejsou úplně na místě. Ale s každým se musí pracovat individuálně. U někoho jsem musela přistoupit i k tomu, že jsem řekla, ať nepoužívá raději gesta žádná.

Marcela, seminaristka a divačka

■ Ne, nepatří. Protože už by to bylo divadlo, ne recitace.

Veronika, 10 let

■ Jen tak malinko, úměrně, ne moc.

Jitka, 43 let

■ Nevím, myslím, že spíš ne. Když je to přímo recitace, tak ne. Záleží na konkrétním textu.

Jana, 57 let

■ Těžko říct. Každý porotce říká něco jiného. Na jedné přehlídce mi řekli že ne, pak zase, že je to dobré...Je těžké to říct, ale myslím si, že spíš ne.

Ondřej, 14

BYLI JSME U TOHO

Beseda lektorského sboru
s recitátory III. kategorie

Beseda probíhala v příjemné atmosféře, ač se v jejím průběhu shůry ozývaly hromy blesky.

Lektorský sbor se rozdělil do těchto dvojic: Jana Křenková a Radek Marušák, Jana Machalíková a Vlasta Gregorová, Ema Zámečnicková a Jaroslav Provazník. Vznikly tím tři tábory, mezi kterými se recitátoři a jejich doprovod pohybovali, kde naslouchali diskusí o vystoupení svém nebo vystoupení jiného recitátora. Povedlo se mi volně zaznamenat několik poznámek lektorů, které se dají použít jako všeobecně platné postřehy k dětskému přednesu.

Fyzický postoj recitátora a jeho pozice v prostoru mají velkou výpovědní hodnotu, jsou to jedny z prvních informací, které divák od recitátora dostává.

(E. Zámečnicková a J. Provazník)

V přednesu je důležitá míra

opravdovosti. Náročnost přednesu spočívá v nalezení a udržení této opravdovosti. Cestou k udržení pravdivosti přednesu je snaha vyvolávat si představy s textem spojené a tím text vždy znovu prožívat.

(J. Machalíková a V. Gregorová)

Není od věci seznámit se s celým textem, nenechat se ukolíbat vybraným úryvkem, ale vyhledávat i jiné, které jsou v předloze schované. Můžou recitátorovi více vyhovovat. V každém případě má pak recitátor povědomí celého kontextu, což mu může pomoci v nalezení a zkonkretizování jeho postoje k textu.

(E. Zámečnicková a J. Provazník)

Mluvíme v myšlenkách, v prozaickém textu nemusíme respektovat všechny čárky. Pravidla písemného projevu se nemusí shodovat s přednesem.

(E. Zámečnicková a J. Provazník)

Neustále se učíme rozeznávat, co přednesu textu chybí, co je třeba upravit, zpřesnit, co se vytratilo. Pak záleží na citlivosti každého recitátora a jeho učitele, aby věděl kde přidat či ubrat, aby se nepřidávalo na nepravých místech textu.

(E. Zámečnicková a J. Provazník)

vm

BYLI JSME U TOHO

Diskusní klub pro doprovod recitátorů II. a IV. kategorie

Spíše temná, tmavým dřevem obložená učebna Lesnické školy se stala útočištěm pro rozhovory nad viděnými přednáškovými výkony recitátorů III. kategorie. Pod vedením Jiřiny Lhotské diskutovali pedagogové a rodiče sólistů ze II. a IV. kategorie.

Hned v úvodu se všichni zúčastnění proměnili v lektory a měli za úkol vytipovat výkony, které je něčím zaujaly. Prostým součtem bylo shledáno, že z celkových 27 recitujících bylo 16 tak zajímavých, že by o nich seminaristé chtěli víc mluvit.

Z časových důvodů nemohlo dojít na všechny, proto se nakonec podrobněji mluvilo o 5 recitátorech a alespoň na chvíli se dikutéři zastavili u dalších osmi.

Co byla nejčastěji diskutovaná témata? Pro třetí kategorie tentokrát otázka vhodné volby textu. Velká část zvolených textů neměla příliš vysokou literární úroveň. Často to byly příběhy ze života současných dětí. Proto se J. Lhotská u výběru textu zastavila. Je žádoucí, aby pedagog hodně četl a nabízel dětem kvalitní texty. Těž je třeba, aby vedl svého žáka k samostatnému hledání textů – to je ale třeba korigovat. Nelze přijmout a nastudovat každý text, který dítě přinese. Někdy z důvodu nízké kvality textu, jindy zase kvůli nedostatku životních zkušeností a nebo díky malé věrohodnosti interpretace textu, kterému dítě rozumí, chápe ho, ale není dosud schopno jej plohodnotně předat (např. text Kytíčka fialek J. Seiferta). Některé texty pravděpodobně ve všech významových rovinách děti interpretovat nemohou (např. texty týkající se období vlády komunismu u nás – I. Dousková, Hrdý Budžes). Přitom ale právě takové texty děti zaujmou. V tomto případě je třeba citlivě zareagovat a nabídnout dítěti jiný text, v němž to, co se dítěti líbí, je obsaženo, ale recitátor může interpretaci textu zvládnout.

Dalším podtématem byla práce s mimikou a gestikou. Někteří recitátoři nahrazovali vnitřní sdělení výraznými gesty, ta pak ale nebyla účelná. Jiným se podařilo využít svého způsobu gestikulace tak, že posloužil autoru i textu samému. V těchto případech je ale často potřeba gestikulaci promyšleně usměrňovat.

V úplném závěru rozborového semináře postavila J. Lhotská doprovod recitátorů II. a IV. kategorie před těžký úkol. Měli se pokusit vybrat jediného recitátora, který by reprezentoval naši republiku na evropské soutěži. Ze společného přemýšlení vzešla nakonec dvojice, prto jednoho recitátora se „lektori“ nedokázali rozhodnout. Od této chvíle si jistě dovedou živě představit, jak složité rozhodování má někdy lektorský sbor krajských a oblastních přehlídek.

ID

RECITÁTOŘI TŘETÍ KATEGORIE

Jakub Daš

Jakub Pazdera

Jan Klusáček

Jan Krofta

BYLI JSME U TOHO

Diskusní klub pro doprovod recitátorů II. a IV. kategorie

Spíše temná, tmavým dřevem obložená učebna Lesnické školy se stala útočištěm pro rozhovory nad viděnými přednáškovými výkony recitátorů III. kategorie. Pod vedením Jiřiny Lhotské diskutovali pedagogové a rodiče sólistů ze II. a IV. kategorie.

Hned v úvodu se všichni zúčastnění proměnili v lektory a měli za úkol vytipovat výkony, které je něčím zaujaly. Prostým součtem bylo shledáno, že z celkových 27 recitujících bylo 16 tak zajímavých, že by o nich seminaristé chtěli víc mluvit.

Z časových důvodů nemohlo dojít na všechny, proto se nakonec podrobněji mluvilo o 5 recitátorech a alespoň na chvíli se dikutéři

zastavili u dalších osmi.

Co byla nejčastěji diskutovaná témata? Pro třetí kategorie tentokrát otázka vhodné volby textu. Velká část zvolených textů neměla příliš vysokou literární úroveň. Často to byly příběhy ze života současných dětí. Proto se J. Lhotská u výběru textu zastavila. Je žádoucí, aby pedagog hodně četl a nabízel dětem kvalitní texty. Těž je třeba, aby vedl svého žáka k samostatnému hledání textů – to je ale třeba korigovat. Nelze přijmout a nastudovat každý text, který dítě přinese. Někdy z důvodu nízké kvality textu, jindy zase kvůli nedostatku životních zkušeností a nebo díky malé věrohodnosti interpretace textu, kterému dítě rozumí, chápe ho, ale není dosud schopno jej plohodnotně předat (např. text Kytíčka fialek J. Seiferta). Některé texty pravděpodobně ve všech významových rovinách děti interpretovat nemohou (např. texty týkající se období vlády komunismu u nás – I. Dousková, Hrdý Budžes). Přitom ale právě takové texty děti zaujmou. V tomto případě je třeba citlivě zareagovat a nabídnout dítěti jiný text, v němž to, co se dítěti líbí, je obsaženo, ale recitátor může interpretaci textu zvládnout.

Dalším podtématem byla práce s mimikou a gestikou. Někteří recitátoři nahrazovali vnitřní sdělení výraznými gesty, ta pak ale nebyla účelná. Jiným se podařilo využít svého způsobu gestikulace tak, že posloužil autoru i textu samému. V těchto případech je ale často potřeba gestikulaci promyšleně usměrňovat.

V úplném závěru rozborového semináře postavila J. Lhotská doprovod recitátorů II. a IV. kategorie před těžký úkol. Měli se pokusit vybrat jediného recitátora, který by reprezentoval naši republiku na evropské soutěži. Ze společného přemýšlení vzešla nakonec dvojice, prto jednoho recitátora se „lektori“ nedokázali rozhodnout. Od této chvíle si jistě dovedou živě představit, jak složité rozhodování má někdy lektorský sbor krajských a oblastních přehlídek.

ID

NA KUS ŘEČI U ...

lektorek dílny recitátorů III. kategorie

Blanka Tatarová
alias Rozevlátá myšlenka

Co s sebou nosíš pořád?
Kamkoliv a kdykoliv.

Batoh, termosku, univerzální kartu, cosi jako švýcarský nůž se šroubovákem, pinzetou a jinými se serepetičkami.

Co s sebou nikdy nenosíš?
Deštník.

Postrádáš něco?

Ano. Batoh, termosku, univerzální kartu, všechno mám zamčené v autě.

vm

Pavla Vittingerová
alias Divoká vydra

Co s sebou nosíš pořád?
Kamkoliv a kdykoliv.

Tuny kapesníků, jídlo, ale to už vlastně ne, hubnu.

Co s sebou nikdy nenosíš?

Norkový kožich.

Postrádáš něco?

Ledničku, kam bych se mohla schovat.

vm

HRÁLI JSME SI S ...

recitátory III. kategorie

Po zahájení recitační části Dětské scény 2006 jsem se vypravil před budovu Střední lesnické školy Trutnov. K lektorům dílen (Blanka Tatarová a Pavla Vittingerová) pro sólové recitátory III. kategorie mě neomylně vedly zvuky bubínku. Vydali jsme se parkovou cestičkou do kopce. Zastavili jsme se pod mohutným stromem, kde recitátoři s lektory utvořili kroužek, ve kterém si postupně sdělili svá jména. Ke jménu přidali svůj osobitý pohyb. Tento pohyb spolu se jménem zopakoval celý kruh. Ocítl jsem se na indiánském sněmu. Indiáni se představili svými indiánskými jmény. Dozvěděl jsem se, že Blanka Tatarová je Rozevlátá myšlenka a Pavla Vittingerová je Divoká vydra. Po kruhu kolovala roztočivná, uvěřitelná i neuvěřitelná jména jako třeba Rozpustilý andělek, Rohatý svať, Šplhavá superopice, Skákal přes oheň až si propálil mokasíny, či Drtí-vý tank. Indiáni se seřadili podle abecedy a tím získali pořadí pro odpolední vystoupení recitátorů. Každý indián dostal tužku, kterou si vložil podélně do úst. Ač se indiánům hůře artikulovalo, pustili se ochotně do vzájemných pozdravů. Po bouřlivém přivítání se všichni odebrali do sálu, kde se schylovalo k česko – indiánské přehlídce. Na závěr si indiáni navzájem poslali vzduchem přání štěstí a pak to vypuklo...

Vystoupení recitátorů se neslo v mezinárodním duchu. Indiánský moderátor pomocí indiánštiny, výrazné gestikulace a mimiky komunikoval s obecnstvem a co obecnstvo nepochopilo, objasnil pohotový překladatel. Indiánská jména se prolínala se jmény českými, a tak jsme proplouvali poklidnými vodami jednotlivých přednesů. Celkově se tak povedlo vytvořit přátelskou atmosféru, odbourat přílišnou trému a zbytečnou soutěživost, která by jinak rušila recitátory od možnosti užít si svůj přednes před vnímavým a vstřícným (ač horkem sužovaným) obecnstvem.

vm

JAK TO VIDÍ

...

Tato rubrika je letos nová. Každý den položíme několik otázek pedagogům či rodičům. Doufáme, že se nám bude dařit hledat zajímavé osobnosti a pokládat žhavé otázky.

Hana Kotyzová,

kteřá připravovala Roberta Kozmíka, recitátora III. kategorie s textem Slaneček od Jiřího Koláře.

Jak jste pracovala s Robertovou výraznou gestikulací? Robert je specifický případ, má velmi výrazné neverbální vyjadřování. V jeho případě musím víc pracovat s jeho verbální stránkou přednesu. Ve svém verbálním projevu je překotný, takže jeho projev zpomaluji. Tam kde jiní recitátoři hledají prožitek, aby byli výraznější, musím Roberta hodně tlumit. On tělem mluví, gesta z něho vychází, nejsou režijně upravována. Text mu od začátku vyhovoval, sedl mu, bavil ho... v podstatě ho hned vystříhl. Problém byl v tom, že

to byla spíš herecká etuda. Pracovali jsme na tom, aby to byl přednes. Postupně jsme gesta tlumili, vzdávali se jich ... v jedné pasáži je výrazné gesto, které dělá vždycky a myslím si, že kdybych mu svázala ruce nebo mu jinak v tom gestu bránila, tak tu část textu prostě neřekne.

vm

Josef Bičičtě

Dorota Molin (M. Švandrlík – Hobby) byla jedna z recitátorů třetí kategorie, kteří při svém výkonu používali velmi výrazná gesta a mimiku. **Zeptali jsme se jejího pana učitele Josefa Bičičtě ze ZUŠ z Českého Těšína, jestli s gesty a mimikou při přípravě textu cíleně pracují:** „Neppracujeme s gesty a mimikou naprosto jednoduše vůbec. Já osobně to nechávám absolutně přirozené. Když je to už moc, tak jí třeba řeknu, že se mi to nelíbí, ale že bych tím děti svazoval, to ne.“ **Když se začne zkoušet text, necháváte tedy všemu, co vzejde z recitátora, volný průběh?** Pan učitel: Ano. Přesně tak. **Souvisejí její gesta s typem zvoleného textu a se snahou o razanci projevu v přímých řečech?** Ano a myslím, že už je to trochu na hraně. Já jsem původním zaměstnáním herec, tak se na to dívám možná trochu jinak než někdo, kdo je původním povoláním učitel. Proti

gestům nic nemám, ale samozřejmě spíš preferuji jedno jasné gesto než deset malých, což Dorotka zrovna dělá. Ale tím ji nekritizuji, protože kdybych to chtěl měnit, tak to měníme. Toto je prostě její projev a my společně pracujeme spíš na logice a porozumění textu, na tom, aby pochopila, co říká. **Myslíte si, že by se s Dorotou dalo v tomto směru pracovat? Možná mohou být její gesta pro posluchače trochu rušivá.** To určitě ano. Pracuje se s ní dobře. Do rozhovoru se zapojila i Dorotina máma, paní Irena Molin: „Já jsem se dcery na to také ptala, protože mě to také ruší a taky se mi to moc nelíbí. Ale ona říkala, že na krajském kole jí právě tohle paní Křenková pochválila, že se jí to líbilo. A tohle pro ni byl zřejmě názor od autority, kterého se chytla. Bohužel jsem ji ale v kraji neviděla.“ **Přibýlo v Dorotině projevu od krajského kola těchto gest a mimiky?** To ne. Myslím, že ona taková je. Až budeme pracovat na dalším textu, tak se na to budu více zaměřovat, ale teď vím, že by to neřekla tak dobře, kdyby se měla soustředit ještě na takovéto věci. Určitě se s ní ale na tomhle dále dále pracovat.

Eva Drienková

Další recitátorkou ze třetí kategorie byla Zuzana Drienková (M. Drijverová)

PŘEDSTAVUJEME ...

Iktorský sbor recitátorů

Vlasta Gregorová

Nejlépe se cítí v roli matky a pramatky – je babičkou tří vnučat. Je pro ni důležité být také partnerkou svému muži a přítelkyní. Ráda má i roli hrající si učitelky. Sebe sama by přirovnala ke sbírce lidových písní, neboť má blízko k folklórním textům a muzice. A na co by podle ní neměl zapomenout ten, kdo připravuje recitátora? Na to, že do posledního okamžiku by recitátor měl mít z básně radostný prožitek a potěšení. Domnívá se, že soutěžením se jádro hodnoty přednesu ztrácí. Při přednesu je pro ni stěžejní odhalování tvořivých schopností a představ lidí a také to, co se v každém recitátorovi při přednesu odehrává – to ji zajímá a dojmává a považuje to za nezměnnou hodnotu. Přednes může člověka do budoucna nesmírně podržet ve všech složitostech lidského jednání. „Člověk může být vnitřně sám sebou a zároveň to někomu dát.“

Ema Zámečnicková

Vedle toho, že je učitelkou literárně-dramatického oboru a konzervatoře, často vede přednesové semináře. Radostným pak pro ni bývá setkávání se seminaristy i s výsledky jejich pedagogického působení. Role matky je pro ni v současné době klíčová. Každá žena, čím je starší a moudřejší (ale prý spíš jen starší), dojde podle ní k zjištění, že není větší a silnější role v životě. Kdyby mohla být literárním textem, byla by pravděpodobně jedním z děl Boženy Němcové, s nimiž se od dětství ztotožňuje, a které ji zajímají a vzrušují. Při přípravě recitátora se nesmí zapomínat: na recitátora, na autora a na důvod, proč ten který text byl vybrán. Přednes je pro ni především momentem uvolnění tvořivosti.

Jana Machalíková

Dobře se cítím v roli dítěte - ve smyslu úplně svobodně si tvořit. A také v roli kamarádky, partnerky, přítelkyně. „Kdyby byla konkrétním literárním textem, byla by Wernischovou Línou kachnou. „Připadá mi, že to jsem vlastně já.“ Ostatně ne náhodou si tento text vybrala k recitaci, aby s ním vystoupila na Wolkerově Prostějově. Na co by nikdy neměl zapomenout ten, kdo učí recitaci? Nezapomenout respektovat recitátora jako osobnost; nezapomenout, že ovlivňování je vždy oboustranné; a do třetice nezapomenout, že po nějaké době jsme už oba vůči tomu textu slepí. Věnuje se také organizování krajského kola recitační přehlídky v Praze. Soutěžení v oblasti recitace jí však vadí – říká, že vnitřní motivace je daleko silnější než poměňování. Snaží se tedy dostat z přehlídky onen soutěžní duch; nehodnotit, ale mnohem víc dávat recitátorům zpětnou vazbu.

– Učitel). Kratičký rozhovor nám poskytla její máma a učitelka v jedné osobě, paní Eva Drienková. **Pracovala jste se Zuzkou na jejich gestech a mimice nějakým konkrétním způsobem? Byl tento výsledný projev záměrem?** Žádný záměr v tom není. To vše vychází čistě z ní. A z mé strany přichází spíše to brždění. Pozor na to, umírní se. A tohle je opravdu ona. Dokonce už se mnou nechtěla ani pracovat. V poslední době s tím pracuje hodně sama. **Vadilo jí právě to, že jste jí chtěla takto usměrnit?** Možná i ano, to nevím. Tomu textu to ale rozhodně nepřidává, ona si tím spíš jaksi pomáhá. Myslím, že byla hodně unavená, a tak si pomohla právě těmi gesty, protože taková gesta na krajské přehlídce nepředvedla. Tohle nedělala, mě to samotnou trochu překvapilo. Tak si to vysvětluji tím, že si gesty pomohla tu recitaci nějak zvýraznit. Bylo to příliš. Já jí vždycky říkám, pozor na to, nedělej to tak, není to dobře. Ona to bere, ale potom to zase dělá jinak. **Jdete na to takhle rovnou od začátku přípravy textu nebo vám gesta v začátku pomáhají?** Ne, to určitě ne. Od začátku gesta rovnou umírňujeme.

Naše zjištění: Ejhle! Není náhodou metodika gestiky a mimiky Popelkou dětské recitace?

gs

Stanislav Nemrava,

který opřipravoval s recitátorku Barboru Hudákovou ze III. kategorie text O dívce, která chtěla jenom tančit.

Kdy vstoupil bubínek do práce na textu? Už v přípravné fázi, když jsme hledali, co všechno je pro Báru Afrika. Zkoušeli jsme různé předměty, různé typy bubínků, až se z tohoto konkrétního stal symbol Afriky a také tance. Stal se důležitou pomocí k interpretaci textu.

Ve výsledném přednesu se s ním ale pracuje režijním způsobem jako s rekvizitou? Jako rekvizita funguje. O režii se mluvit nedá, spíš o společném hledání, usměrňování při práci s textem.

Pomáhá použití bubínku recitátorce při sdělování textu i teď, tady v Trutnově? Bylo to pro nás hodně zajímavé, pracovat s rekvizitou,

O tom nepochybuji, ale vrať se k otázce. Pomáhá užití bubínku i teď? Dovedl by sis výkon recitátorky představit i bez něj? Šlo by to i bez bubínku. Ale pro nás je to symbolem práce na textu, připomíná nám dlouhou cestu, kterou jsme společně prošli. Už bychom se ho nevzdali. K tomuto textu prostě patří.

id

Textové předlohy**Vítáme vás v Jazonii**

Pal! Pal! Kou! Kou! Pal! Pal!

Iště se koupal v pališti
v pališti se koupal Iště
Iště se koupal iště
iště Koupal se Iště v pališti.

Kou! Kou! Pal! Pal! Kou! Kou!
Iště se kývalo, zpíval a zívalo
popíjel Iště v pališti
zakrátko kývalo, zpívalo a zívalo
popíjelo celé paliště.

Kou! Kou! Pal! Pal! Kou! Kou!
Iště se koupal až se dokoupal
potom se koukal koukal koukal
jak si to sviští po pališti
kouzelná Išti co štěstím piští.

Kou! Kou! Pal! Pal! Kou! Kou!
A pak už Iště co nezná příště
hned teď si vzal Išti co štěstím piští
a bloumal s ním po pališti.
A bloumali a bloumali
a jestli se nebloumali
bloumají dodnes po pališti
Kou! Kou! Pal! Pal! Kou! Kou!

Tři jazzové básně

důlja důlja důlja dap
důlja důlja důlja dup
pro malé i pro velké
je tu jazzový klub
pa da pa pa pa pa pa
dába dába babka bíbapka
vás vítá vítá bzz plesk!

kytky zalej sobě nalej
kytky zalej sobě nalej
kytky zalej sobě nalej

do okna vám kouká oko jazzového brouka
do okna vám kouká oko brouka
brouky brouky brouky, kouky kouky kouky
brouky brouky brouk, do okna vám kouk

Jak lilek lelky chytal

Jak lilek lelky chytal
Lilek chytal lelky

jednou malý
jedou velký
Le1kům to nevadilo a nechali se chytat
Na to ovšem čekala Gabriela
a zlíkovala se pod lilek tak,
že Gabriel. když to uviděl, řekl
Podívej, takhle tzo dál nejde
Jenže Gabriela, co měla ráda lila
chvilku bulila, pak si trochu nalila, kytky za1i1a,
někomu ulila, sobě dolila...
a jestli v těch šatech lila všechno nerozlila,
dodnes 1elkuje lelky,
strká je do kabelky
lila 1i1, lila 1i1, že bych si taky nenali....lalila

Otlak
z
přetlaku
podtlaku
výtlaku
zátlaku
nátlaku
útlaku
vznikne co?
nepříjemný otlak
tlak tlak tlak
o otlak
tlak tlak tlak

z přetlaku podtlaku výtlaku
zátlaku nátlaku útlaku
vznikne nepříjemný otlak
tlak tlak tlak o otlak tlak!

Tenisová
Z rohu do rohu do rohu z rohu do rohu
z rohu do rohu do rohu z rohu do rohu
od síte na síť na síť od síte
od síte na síť na síť od síte
pořád pořád pořád dokola
pořád pořád pořád dokola

z kouta do kouta do kouta z kouta
z kouta do kouta do kouta z kouta
z rohu do rohu do rohu z rohu do rohu
z rohu do rohu do rohu z rohu do rohu

z rohu u u u úder - z rohu u u a smeč
z rohu u u u úder - z rohu u u a smeč
zásah zásah ach ach eso
zásah zásah trefa řev

Z rohu do rohu do rohu z rohu do rohu
z rohu do rohu do rohu z rohu do rohu
chyba chyba chyba dvojchyba

forhand backhand rána krach
pořád pořád strach
úder zprava úder zleva úder zprava úder zleva

Z rohu do rohu do rohu z rohu do rohu
z rohu do rohu do rohu z rohu do rohu
pořád pořád pořád dokola
pořád pořád pořád dokola
- ale ty peníze!!!

**Oldřich Sirovátka: Jak ruce
nechtěly pracovat**

Jednoho dne, nikdo neví, jak se to stalo,
začaly ruce vzdorovat.

„Nebudeme nic dělat,“ rozhodly se z čista jasna.
„Lopotíme se, namáháme, nevíme často práci kudy
kam a co z toho máme? Nic, sto-krátě nic! Pracujeme
vlastně pro žaludek. Ten nic nedělá, jenom po-řád jí,
a my abychom se o budížknice mu staraly. Má chuť na
housku! Prosim. Ruce mu ji podají, i máslem nama-
žou. Má chuť na jablíčko? Chtěj nechtěj, ruce mu je
ještě pěkně oloupají. A tak to jde stále, den za dnem, a
nikde ani trochu vděku. A proto dost! Neděláme!“
Když nohy uslyšely ta vzdorovitá slova, daly rukám
za pravdu.

„Je to tak,“ souhlasily. „Vždyť žaludek si hová, odpo-
čívá, lenoší, a no-hy, vy se uběhejte! Pro housku, pro
jablíčka, pro chléb, pro mléko a máslo, pro maso a
nevíme už pro co všechno ještě. Už nás dávno všech-
no bolí, když si ani chvilku nemůžeme odpočinout.
Ruce mají pravdu, a my nohy přestaneme běhat pro
jídlo a ani se neháme.“ Tak ruce přestaly
pracovat, na nic nesáhly, nic nepodaly. Nezvedly ani
peříčko, natož housku, jablko, chléb nebo maso. A
nohy se ani ne-pohnuly, pro nic nešly, odpočívaly.
„Ať jen žaludek zkusí běhat sám,“ říkaly nohy, „ať
ví, co to znamená, stát celý den na nohou a nemít ani
chvilku klidu.“

Ale běda, přeběda! Ruce vydržely bez práce jeden
den, druhý den i třetí, lenošily, a nohy, to se ví, s nimi.
A čtvrtý den bylo zle.

Protože žaludek nedostal jídlo, vytrávil a celé tělo
zesláblo. A s ním zeslábly i ruce a nohy a to už věděly,
že se přepočítaly.

Brzo přestaly ruce i nohy vzdorovat. Ruce se zase
pustily do práce a nohy se zvolna rozběhly. Běžely pro
housky, pro jablka, pro chléb, pro mléko i pro máslo a
ruce podaly všechno jídlo žaludku. Ten se brzo uzdra-
vil a s ním i ruce a nohy, celé tělo zesílilo.

A tak zase bylo dobře, všechno bylo v pořádku. Inu,
jako vždy, když se ruce dají pořádně do práce.

Marta Bartalová 16. 10. 1987 - 1.6. 2006 (?) Možná jste ji někteří neznali osobně, ale určitě jste ji často potkávali...

V roce 2003 se jako členka Recitačního souboru Gymnázia Kroměříž s pásmem textů Ernsta Jandla Mleptantem zúčastnila celostátní přehlídce Dětská scéna a od té doby zcela propadla kouzlu divadelních přehlídek a dílen, snad jako nikdo jiný před ní. V dalších letech se stala pravidelnou účastnicí seminářů Dětské scény v Trutnově, divadelní dílny v Šumperku, bechyňského Nahlížení, brněnských dětských a studentských přehlídek, celostátní dílny dramatické výchovy v Jičíně, Loutkářské Chrudimi a návštěvníci mnoha dalších divadelních akcí, a to včetně krajských a okresních postupových přehlídek. V letošním roce se jako recitátorka ucházela o postup na Wolkrův Prostějov, zasedala v porotě dětské postupové

recitační přehlídce v Kroměříži, kromě toho se stačila objevit mimo jiné na bechyňském Perlení, na krajské přehlídce dětského divadla plzeňského kraje v Dobřanech a naposledy na konci května na Šrámkově Pisku. Přes svůj nízký věk to byla nepřehlédnutelná osobnost, oblíbená společnice a ozdoba dlouhých přehlídkových večerů a nocí.

Týden před letošní Dětskou scénou, kde plánovala účast v dramaturgickém semináři, nás zasáhla neuvěřitelná zpráva o tom, že „naše Martička“ už bude na všech dalších přehlídkách a dílnách chybět. Dne 8. června 2006 bylo po týdnu pátrání nalezeno její tělo v řece Moravě. Ať se osudného 1. června, kdy byla naposled spatřena živá, stalo cokoliv, její ztráta je tragická a nenahraditelná.

Chcete-li se společně s dalšími přáteli s Martou rozloučit, přijďte v sobotu 17.6. ve 22.00 před Národní dům.

Marta na Dětské scéně v Trutnově 2004

DNES HRAJÍ

Ahoj! Tahle rubrika je speciálně o vás a pro vás, členové hravých souborů. Každý den si tu můžete přečíst a prohlédnout to, co si o různých, především divadelních tématech myslí ti, kteří zrovna Dnes hrají... Můžete je aspoň trochu blíže poznat prostřednictvím jejich básní, životopisů, kreseb, rozhovorů; uvidíte je na fotkách. Kromě toho bychom rádi rozvířili komunikaci mezi soubory obrazově-literárně-tvořivou hádankou: v každém dni připraví soubor obrázek či fotografii nějaké pozoruhodné situace a následující den jiný soubor oživí tento obrázek svým komentářem, dialogy – bude hledat „O co tady jde?“. Znamená to, že jeden den uvidíte jen obrazovou hádanku, druhý den uvidíte tentýž obrázek s tím, jak ho rozluštili a co si k němu domysleli členové jiného souboru. Dnes začínáme od nuly, takže můžete i vy nad obrázkem dole přemýšlet „O co tady jde?“

První den přehlídky jsme se členy souborů mluvili o tom, jak se zbavit strachu před vystoupením, jak se liší sólové a skupinové hraní a co je to vlastně báseň. Někteří si pak vyzkoušeli báseň nakreslit...

NA POSLEDNÍ CHVÍLI

Když se řekne tréma před vystoupením... Jak se jí zbavujete, jak se s ní vypořádáváte?

Vzájemně se podpoříme. My jsme hodně spolu, tak dvě hodiny, a vlastně se tak jako uklidníme. My se nervujeme předem – a pak jsme klidní – relativně. A někdy přijde i to, že jsme klidní těsně předtím, než vlezeme na jeviště, a když vlezeme na jeviště a vidíme tam ty diváky a ty světla, tak chvilku se zastavíme, ale pak si řeknem, tak co, tak to odehrajem, co nejlíp to jde.

Co by tedy měl člověk dělat těsně předtím, než „tam jde“?

Nějaký mačkácký cvičení. Mě se to vždycky vyřeší samo tím, že při prvních dvou představeních, teda jen u přednesu, jsem hrozně nervózní, takže mi tikají svaly, jinak jsem klidná, ale tikají mi mimické svaly. Chce to nesoustředit se na to, jaké chyby můžete udělat, ale soustředit se na ten výkon, abyste ho podali co nejlíp. A někdy se připravujeme tak, že se odreagujeme a hrajeme hru, co se jmenuje Hejál! To asi neznáte. To se vyřve z podoby. Stoupneme si do kruhu a všechno ze sebe nabereme takovou lopatou, kterou symbolizuje ruka, a křičíme u toho a posíláme si ten křik jakoby do kolečka a pak zase zpátky. A ono to tak nádherně odreaguje, že pak jste tak vyčerpaní, že přijdete na jeviště a odehrajete to jen tak. Ale nesmí se křičet moc, aby se neoddělaly hlasivky, spíš přes pocit. Snažit se nemyslet, že tam jsou diváci, a snažit se to cítit, jako že to fakt hraju pro sebe, abych třeba nekoukala přímo na ně. To mě třeba zase ti diváci pomáhají v tom, abych

jako ten výkon podala ještě lepší, protože když vidím nějaké ty obličej, jak se koukají „Co to tam jako dělá?“ a tak, tak mi to dodá, že to mám třeba udělat nějak jinak. Publikum dělá hodně. Když máte suchý publikum, co nedává odezvu, tak vlastně máte pocit, že nemáte pro koho hrát. Nejhorší je, když někdo usne v první řadě a začne chrápat. Nebo když někdo píše zprávy, a má zapnutou klávesnici.

To se vám stalo?

Asi dvakrát. To byly většinou zvláštní školy. Náhodou zvláštní školy jsou dobří. Mne se pro tu zvláštní školu hrálo dobře, když jsme hráli, protože ti alespoň tam nesedí, nekoukají, ale mají nějakou odezvu – smějou se, nebo víte, že to alespoň část pozorně sleduje. A myslím, že taky hrozně krásné je hrát pro malé děti, třeba v mateřské školce, třeba Eliška měla jednou přednes, popletenou pohádku o Červené Karkulce, a ty děti jí do toho skákaly. Když je suché publikum, tak ta tréma se stupňuje, a protože dramaťáci mají velkou fantazii, tak si představí, že tu hru nehrajeme, ale že se to doopravdy děje, akorát víme, co se stane dopředu, a ten pocit tak procítit, že ho cítíte v celém těle a ono se pak nádherně hraje i pro suché publikum. Procítit, co vlastně hrajete.

Kdo to má těžší – recitátor nebo soubor na jevišti?

Ten, kdo tam je sám, protože když je kolektiv, tak se podrží navzájem. Mně to možná připadá, že těžší je to i v tom kolektivu. Těžší to má jednotlivec. Když hraje víc lidí, tak je těžké napravit chybu někoho jiného. Já myslím, že když je dobrý kolektiv, tak se ty chyby ztratí. Teda když to není nic zásadního, třeba zásahy do děje. Když je člověk sám, tak máme takové pravidlo: Lži, lži a lži, publikum nezná ten text, on se z toho může sám vyvíknout, může si vymyslet libovolně, ale jakmile je těch lidí víc, tak my si navzájem do hlavy nevidíme, když něco splete, jiný člověk na to naváže jinak, takže je to těžší. Když je soubor hodně dobře stmelový a když se lidi znají, tak to zase není takový problém, odhadnout, jak se ten druhý zachová. Skupina je výhoda, ale neměla by skupina uvažovat jenom jako skupina, ale jako jednotlivci, ne jenom spolu v davu.

Můžete báseň k něčemu přirovnat? Co je to?

Rým. Dejme tomu romantická báseň, tak ta podle mě jakoby vystihuje tu vyšší sféru jazyka. Básník se to bojí říct natvrdo, tak to okrasně opíše. Jak který – četls někdy Bukowského? No – někteří se to bojí okrasně opsat. Říká se, že poezii lidí píšou právě proto, že to neumí říct jasně a musí to schovávat za spoustou okrasných slov, ale mě to tak nepřipadá. Když říkáš ty verše, tak mi to přijde, jakobys jedla nějakou čokoládu. Řádek po řádku. Báseň taky může být jako vítr, který se může, ale nemusí proměnit v uragán. Když se řekne báseň, tak se mi vybaví ty romantické, takže bych básně spíš přirovnala k růži, protože se rozvíjí...a krásně voní. Možná že

poezie nemusí být jen spousta okvětních lístků, sluníčka a tak. Poezie je často o krvi, o boji. A vůbec to nemusí být brutální. Podle mě se do básní víc než do prózy vkládá nějaká hlubší myšlenka. Tak mě napadá duha – taky to má hrozně velký rozsah, když se řekne, tak každého napadne něco jiného, tak jako ta duha, barevnost... Poezie je trochu nebezpečná tím, že se do ní vkládají ty myšlenky a pocity víc než do prózy, protože někoho to může hodně ovlivnit. Myslím si, že poezie by neměla mít nějaké meze, stejně jako divadlo. Každá forma je přijatelná. Když starší lidi od nás ze souboru jezdí na přehlídky nebo na soutěže, tak jim porotci občas řeknou, že takhle to divadlo dělat nejde. Ale to je přece nesmysl! Proč nejde? Jak jsi říkala, že poezie by měla být bez hranic, tak živým obrazem toho je rap.

Životopis souboru

NA POSLEDNÍ CHVÍLI

Náš soubor se narodil v Ostrově léta páně 1994. Je to pořádně živý organismus. Skládá se z 6 buněk a v každé buňce v neuspořádaném pohybu kmitá přibližně 14 menších částic - prvňáci. Celkem tedy v souboru kmitá 70 částic. Naše buňka je druhá nejstarší. Odkojena byla na Jabličkách a po Vánocích se přestěhovala do království Krále Lávy, kde Rybář ulovil Zlatou rybkou. Od té doby pořád pší. (Kdyby neuvědomělá babky nevyplácaly všechna přání, měli bychom nové deštníky.) Pomozte!!! Jinak nám nezbyde než pláchnout na Sever a Baladicky tam zemřít mezi zlomyslnými skřítky. Že neuhodnete, co jsme kdy hráli za představení? A kde všude jsme hráli? Dohousili jsme se na přehlídku do Dobřan, do Trutnova, Horšovského Týna, na vystoupení do Merklína, Jáchymova, na Mariánskou a do různých koutů a koutečků v Ostrově. Souborové záliby: - soubor rád navazuje nové kontakty - obzvláště s prodejci rozličných pochutin. - soubor někdy mívá těhotenské chutě - papá čokoládovou zmrzlinu s chipsy a feferonkovou pizzou. Pak se zrodí nápad. - V souboru se spotřebuje hodně nápadů a ještě více čokolády. - Soubor NA POSLEDNÍ CHVÍLI má utkvělou představu, že musí být všude včas. Slovo na závěr: Ve zpěvu nevynikáme, ale máme svoji souborovou hymnu „ Jsem barevná lentilka, jsem barevná lentilka, jsem barevná lentilka v upršeném světě...“ (zpívá se jako techno).

Co neumíme, se doučíme.

“O co tady jde?”

DNES HRAJÍ

Jazzinky

Jak vznikl název vašeho souboru?

My jsme ho nechtěly. To vymyslela Jolanka, protože jsme byly na škole v přírodě. Naše básničky jsou jazzové. Čte se to „džezinky“.

Začala recitační přehlídka a někteří recitátoři mají možná trochu strach... Jak se vy zbavujete trému? Co je dobré udělat?

Já skáču. Já si koušu nehty. Já si točím vlasy.

To dělá člověk, když je nervózní...Jak se ale strachu před vystoupením zbavit?

Je dobré skákat. Mně to přijde dobré, já se tak vyskáču... Věřit si. Opakovat si to. Já si to furt opakuju a opakuju a pak už začínáme. Že se na sebe podíváme a ukážeme si na sebe - - - (držíme palce) Protože dvě začínají na jedné a dvě na druhé straně, tak si tak předtím na sebe ukážeme - držím pěsti!

Je to jiná tréma než ve škole - v čem je rozdíl?

Já se bojím. Ve škole je to na známky. Protože vlastně když my ve školce dohrajem, tak to z nás spadne, ale když dopíšem písenuku, tak to z nás nespadne.

Recitátoři jdou každý sám za sebe, vy jste parta holek. Kdo to má lehčí - ten kdo vystupuje sám nebo skupina?

Ve skupině. Vzájemně si můžou pomáhat. Když tam něco zapomenu, tak ten druhý může rychle k ruce... A taky že ten druhý to může taky zkazit, že jo...já nemám takovou trému, oni to taky můžou zkazit a já taky, ale když bych tam byla sama, tak to zkazím jenom já, že jo...

Co je důležité pro toho, kdo vystupuje sám?

Soustředit se. Aby si dobře pamatoval ten text.

Řekly jste, že vaše představení je složené z básní...co to je báseň? Dá se k něčemu přirovnat?

Poezie. Někdy je tam příběh. Hříčky. Vlastně takové dalo by se říct přesmyčky slov. V těch našich básničkách jsou někdy by se dalo říct až skoro jazykolamy, ale vlastně vyjde z toho moc hezká básnička. Rýmy tam jsou. Báseň je prostě jako ...perla. Pohádka. Já mám ráda všechny básničky Jak které. Takové ty s těma cizíma slovy ty ne, mě se líbí legrační. Ty co se učíme ve škole, se mi moc nelíbí, těm nerozumím.

Chtěly byste něco vzkázat lidem, co půjdou zítra na vaše představení?

Aby nám drželi palce. Aby se jim to hodně líbilo. A hlavně aby si to taky užili.

Životopis souboru Jazzinky

Zrodil jsem se v těžkých porodních bolestech na hodinách uměleckého přednesu v divadle Jesličky v Hradci Králové. Stále žiju, dýchám, zlobím pani učitelku a kýčím, když se stará zaprášená opona otevírá. (Ach ti roztoči!!!) Rodiče mne zplodili u jezu za zvuku jazzu. Bydlím v pařezu, v pátek jedu do Trutnova, tak asi vylezu. Když to v Trutnově pokazím, tak zase zalezu a už nikdy nevylezu. Živím se jazzovými brouky z pařezu za zvuku dřevorezu. Jsem tvor vnitřně velice rozpolcen. Žiji ve mne čtyři živly: Anýsek alias roztomilísek Betyňka alias pomočená plínka Kristulička alias motýčka Marketing alias king

Tak já už musím běžet, protože v dálce se zableskly platinové parohy....Papapa!

P.S. Až přijedeme napečte pirohy....

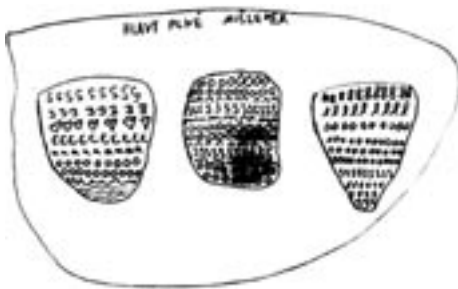

„O co tady jde?“

Rousíci

Co byste poradili člověku, který má trému, když se bojí vystoupit?

Ať na to nemyslí, ať hraje. Já vždycky počítám do deseti a uklidním se.

Báseň člena souboru Rousíci, 10 let

Aby si jako představil, že tam nikdo není, jako kdyby tam prostě byl jenom vzduch. Jako kdyby zkoušel jen před paní učitelkou. Myslet na něco dobrého. No jo, ale potom se nesoustředí na divadlo! My nemáme trému, my si říkáme, že to zvládnem. Když třeba máme trému, tak myslet jen na to, co máme hrát, nemyslet na nic jiného. My jsme se nikdy před divadlem nebáli. Já se bojím, jenom když něco přednáším sama, když je tam víc lidí, tak se nebojím.

Kdo to má lehčí - ten, kdo vystupuje sám, nebo když vystupuje skupina?

Když to splete jeden, tak to za něho řeknou ti další. Třeba když zpívá sbor a jeden to splete a začne se smát, ten sbor se ale nezačne smát celý. Když zpíváš sám, tak se začneš smát, a nikdo to za tebe nezapívá.

Zeptám se ještě k recitaci - máte rádi básně?

Ne. Já ne. Vůbec ne. Abych se pravdu přiznal, tak nerozeznám písničku od básničky. Já taky ne. My neříkáme básničky, ale pohádky - nerýmuje se to.

Co to je báseň, k čemu se dá přirovnat?

Většinou k veršovanému vyprávění. Je tam hodně rýmů. Někdy je o tom spisovatel, co to píše. Jako vyprávění.

Skvělá třída

Karolína Coufalová- 4.B

*4.B je skvělá třída,
s ostatními je to bída.
My jsme hodní, hlavně pilní,
kluci, ti jsou celkem silní.
A někteří odvážlivci
zkoušejí hrát divadlo!
Musím říci, pro nás všechny
je to jako žihadlo.
Divadlo je o rukách,
o žaludcích, o nohách,
jak ruce a nohy
nechtěly už pracovat....
Je to dlouhé osm minut,
to je myslím akorát
a teď prosím, omluvte mě,
musím jít nacvičovat!*

„O co tady jde?“

DNES HRAJÍ

HOP-HOP

Jak se zbavujete trému, co vás uklidňuje před představením, co vám pomáhá?

Já když jsem byl na recitační soutěži ve Varech, tak tam mi ti pomocníci dali kousek polystyrénu, řekli: „Mačkej!“, předtím než jsem přednášel, tak jsem to mačkal celou dobu. Potom když jsem šel přenášet, tak to pomohlo. To já ani nikdy nemám nějak trému. Já jsem v pohodě, protože mě mamka už od roku a půl tahá na takové ty akce jako v Puppě a tak. Mezi lidmi mě brala už od mala. A chodím taky na taneční, asi už od šesti, takže tam jsem se toho taky hodně zbavil. Já trému taky nikdy moc nemám. To jsem měl, jenom když jsem přišel do dramataku, takže jsem měl asi tak dvě představení trému a pak už ne. My vždycky než hrajeme, tak jdeme do zákulisí a tam si vždycky zaomůžeme. Chytíme se za ruce, zavřeme oči, pošleme elektriku a až to dojde k tomu jednomu, tak potom začneme Óóóhm na jeden nádech. Já mám trému většinou při premiéře a snažím se nemyslet na to představení úplně předtím. Já mám skoro před každým představením trému.

Máte na to nějaký pokřik?

Naše první představení bylo o tmě (Kdo se tady bojí – hovoří člen souboru Na poslední chvíli, který zastupuje v představení Bylo nás pět nemocného člena HOP-HOPu – poz. red.), takže jdeme všichni do kroužku, pošleme elektřinu a na konci vykřikneme „Tma!“. Už je to tradiční. Teď když by se hrály třeba kytičky, tak nevykřikneme kytičky, ale „Tma!“ V HOP-hopu máme: „Poser tě pes!“ a ten druhý „Čert tě vem!“ A ještě rozhýbáváme pusy.

Kdo to má těžší, ten, kdo recituje sám, nebo ten, kdo hraje s ostatními divadlo?

Ten kdo recituje sám. Ten kdo recituje. Podle mě je to úplně stejné, protože když se hraje, tak může nastat takový zmatek, že nikdo neví co se děje a někdo spadne. A v recitování třeba že se zapomene nebo nastane nějaký problém, takže je to v podstatě stejné.

V jaké situaci je teď váš soubor, můžete to vysvětlit, aby diváci věděli?

Normálně hrajeme v sestavě tihle tři kluci a pak další dva. První onemocněl jeden, pak paní učitelka zavolala mě, jestli bych mohl přijít, tak jsem přišel, dostal jsem text a kostým a do úterý jsem se to naučil a my s klukama jsme si to nacvičili, to nám šlo. Ve čtvrtek jsme ještě hráli pro baletky – teda baletky měly vystoupení a my jsme tam byli jako doplňovací program. A včera

paní učitelce zavolala Lukášova mamka, že má angínu, tak paní učitelka zavolala paní učitelce Veličkové. Já jsem se o tom, že budu hrát, dozvěděl až ráno, ráno jsem dostal text, v autobuse jsem se to naučil, teď si myslím, že umím tak polovinu.

Takže z původní sestavy pěti postav jsou tu dva náhradníci. Zvládnete to?

Jasně.

Co je to vlastně báseň, dá se to k něčemu přirovnat?

Verše. Rýmy. Básník chce vyjádřit svůj pocit... svůj tehdejší pocit v básni ve verších. Nějaký děj. Já bych to dokázal říct maximálně tak: smutná báseň je smutná jako večer, hezká báseň je radostná, je krásná jako zářící slunce. Já bych věděl nějakou odpověď, ale teď mě nic nenapadá.

zapsala eb

„O co tady jde?“

Dílny recitátorů 4. kategorie – z pohledu recitátora

Odpolední program

Před zahájením samotných dílen nás čekal ještě dlouhý výstup směrem nahoru na kopec u SLŠ. Nebylo to zase tak daleko, ale vysoké převýšení všechny zmohlo, ještě než jsme dorazili na samotný vrchol, kde jsme se na pěkném plácku ve stínu rozestavili do kruhu a kde jsme začali program klasickými seznamovacími hrami. Nejprve se každý představil a spolu se jménem znázornil, co rád dělá, ostatní to po něm museli zopakovat. Poté přišla na řadu „Hra na upíra“. Zůstali jsme v kruhu a jeden z nás byl „upír“, jehož úkolem bylo vybrat si jednoho člověka v kruhu a dát mu ruce na krk, čímž ho „zakousnul“ a do středu kruhu šel nový upír. Člověk, kterého si upír vybral za svou oběť, se ale mohl zachránit tím, že řekl jméno někoho v kruhu a upír pak musel jít po něm. Po této

hře jsme všichni řekli ostatním z jakého města pocházíme a pak jsme byli důmyslně rozděleni do pěti skupin po třech. Každý z nás dostal papírek se jménem nějaké rodiny - Bolákovi, Volákovi, Dolákovi, Polákovi nebo Novákovi. Pak se členi jednotlivých rodin museli najít. Takto vzniklé skupiny dostaly za úkol vymyslet krátkou báseň a tři živé obrazy z jednoho města, které pak ostatní skupiny musely poznat, to vše ve vražděném časovém limitu (aspoň pro naši skupinu). A na závěr jsme si před vyčerpávajícím recitátorským blokem zahráli Evoluci.

Večerní program

Kvůli dalším recitátorům, kteří přijeli až později, jsme si ještě jednou zopakovali jména a pak už jsme šli do jedné z učeben SLŠ, kde na nás na zemi na papírcích čekali úryvky z knihy Tajný deník Adriana Molea od Sue Townsendarové. Každý z nás si přečetl jeden úryvek a pak si jeden vybral a vzal si ho. Krátce nato jsme si sedli do kruhu a všechny úryvky jsme jeden po druhém četli. Z informací, které jsme z útržků získali, jsme shromáždili fakta o tomto 14-letém chlapci a poté každý z nás napsal jeden zápis v jeho deníku. Až na konci jsme se dozvěděli, že podle dne v roce, který jsme si pro náš zápis zvolili, se bude řídit i naše dnešní pořadí. Jaké štěstí, že jsem si vybral 24.12. Jsem totiž poslední. Pak nám jedna z lektorek přečetla zápis z deníku, ve kterém stálo, že Adrianovým rodičům přijde domů dopis ze školy, kvůli nějakému průšvihovi. A na nás už bylo vymyslet a zahrát, jaký ten průšvih vlastně byl. Možností bylo mnoho a při jejich ztvárňování jsme se všichni náležitě bavili. Zásadním předělem v naší práci byl ohlušující hrom, který ohlásil příchod deště, a po něm už byl poslední bod našeho programu. Nakreslit Adrianovu hlavu a ztvárnit všechny vlivy, které na něj doléhají, na co myslí atd. A po prohlídce těchto výtvarných prací pro nás dílny pro ten den skončily, a my jsme se všichni rozešli do svých pokojů (v mém případě do redakce), abychom si prověřili znalosti našich textů.

zapsal vd

DNES ČTEME Z...

...Antonína Justa

Kdyby se vám po horkém dni plném zážitků ještě nechtělo spát, můžete se prostřednictvím textů v této rubrice každý večer ponořit do chladných vln poezie či prózy na dobrou noc. Budeme vám nabízet texty autorů pocházejících přímo z Trutnova nebo těch, jež jsou s trutnovským krajem spjatí. Vystavíme vás horskému větru i proudu divoké řeky, nahlédneme do života pašeráků a možná se vám zjeví i kouzelný muž Krakonoš – to vše v textech od 19. století po současnost.

Čtení na dobrou noc začneme vladné shodě s tématem prvního čísla deníku – poezií. Jednou z letošních publikací, kterou vydal Trutnovský

literární klub, je sbírka veršů Antonína Justa „Žena“.

Antonín Just se narodil v roce 1921 v Červeném Kostelci. Po válce studoval na FF UK v Praze a od počátku roku 1948 vyučuje s aprobací filozofie – dějepis na trutnovských středních školách, především na škole zdravotnické. Na této škole působil v letech 1958 – 70 i jako ředitel až do zbavení funkce pro odmítavý postoj k okupaci 1968. Po celou dobu pobytu v Trutnově se plně věnuje historii města a publikování jeho dějin knižně i časopisecky. Od roku 1958 až dodnes píše městskou kroniku, několikrát ohodnocenou prvním místem na celostátní soutěži – naposled 1990. Kronika představuje už 48 svazků o rozsahu skoro 18 000 stran. Přes pokročilý věk pokračuje dodnes ve své historické a literární práci. Poezii příležitostně píše a publikuje od studentských let.

Antonín Just

Dáme mu jméno...

Přišel už. Probíráme jména. Nejhezčí bude pro něho.

Je v něm část dědictví a věna údělu věčně lidského.

Smělé sny stavět, třeba z mála, dokáže dítě ve chvíle.

Zítřka mu postel bude malá, dneska je malý v postýlce.

První dny dětství proplakala budoucnost skrytá do plínek – Petr, kdys znamenalo skála, ty jsi však zatím kamínek.

Spánek

Když zhasnul hnědá světla pod obočím, když sklídl denní úsměv z obličejů...

Tu nebe náhradou mým očím rozzálo hvězdy.

Ach, slunce mé, kde je?

DNES JSEM SLYŠEL ...

■ *Dnes jsem ... viděl na vlastní oči Indiána*

■ *Slyšel, že R. Marušák řekl: „Budeme vypadat zachmuřeně, ale nebojte se, to se budeme soustředit a psát, to proto, abychom si mohli večer popovídat.“*

■ *viděl, jak redakce zasedla všech sedm míst v aule lesnické školy, určených výhradně pro lektorský sbor.*

■ *slyšel: „sú očarované, nepatrná duše komára ve mně zaniká...“*

■ *cítil ve všech kloubech přicházející dešť*

■ *slyšel, že se příští rok dětská scéna koná na Kanárských ostrovech a že tam automaticky postupuje ten, kdo se nazpaměť naučí Brněnského draka – ale nevěřím tomu!!!*

DNEŠNÍ PROGRAM SOBOTA - 17.6.2006

8.00 - 8.45

9.00 - 12.00

9.00 - 13.30

13.30 - 15.45

15.45 - 17.20

17.45 - 18.45

19.30 - 21.30

20.00 - 21.00

20.00 - 21.30

dílny pro recitátory II., III., IV. kategorie

vystoupení recitátorů III. kategorie

semináře pro dospělé (B, C, D)

beseda lekt. sboru s recitátory 4. kategorie a jejich doprovodem

diskusní klub pro doprovod recitátorů II. a IV. kat., dílny pro recitátory

1. blok vystoupení sdopuborů

Neschovávejte se, když prší

Vítáme vás v Jazzonii

Jak ruce nechtěly pracovat

Bylo nás pět

diskusní klub seminaristů, dětský diskusní klub

večerní program pro recitátory

dětský diskusní klub

seminář k inscenacím 1. bloku

BLAŽKOVÁ 2006 - DÍL 2

POHROMA

Deník Dětské scény - Trutnov 2006. Číslo 1.

Redakce: Eva Brhelová, Iva Dvořáková, Pavel Kocych, Vojtěch Maděryč, Gabriela Sittová. Foto: Michal Drtina. Tisk: Ofset Úpice. Redakce sídlí v Národním domě. Uzávěrka - 17.6.2006 v 2:30. Vychází - v sobotu 17.6.2006 ve 10.00. Náklad - asi 300 ks.